

Asia: VN/32635/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko teillä lausuttavaa tulotietojen käsittelystä tai käyttötarkoituksista?

Lakiesityksen tärkein hyöty on se, että työllisyysalue saa käyttöönsä reaaliaikaiset tulotiedot, joita voidaan käyttää asiakkaan palvelutarpeen aitoon arviointiin, ei vain hallinnollisiin päätöksiin. Tulorekisteritieto auttaa tunnistamaan tilanteet, joissa asiakkaan pirstaleinen tai satunnainen ansiotulo on jäänyt piiloon ja on käytännössä estänyt palvelujen vaikuttavuuden etenemistä (esim. pieni mutta säännöllinen sivutulo, joka heikentää taloudellista motivaatiota koko-aikatyöhön). Tulorekisteritiedon saanti hyödyttää työllisyyspalveluja esim. silloin, kun työttömyys alkaa pitkittymään ja halutaan saada tarkka kokonaiskuva asiakkaan tilanteesta.

Muutos parantaa palvelujen vaikuttavuutta, mutta ei saa johtaa siihen, että tulorekisteritiedosta tulee yksipuolinen palvelupäätösten perusta. Ammatillinen harkinta ja asiakkaan kokonaistilanteen arviointi ovat edelleen välttämättömiä.

2. Onko teillä lausuttavaa muita työnhakua ja työllistymistä tukevien palvelujen kirjaamisvelvollisuuden täsmentämisestä?

Muutos on perusteltavissa sillä, että kirjaamisvelvollisuuden täsmentäminen selkeyttää käytäntöjä ja lisää valtakunnallista yhdenvertaisuutta. Samalla se kuitenkin lisää asiakastyöhön kuluva-aikaa ja hallinnollista työmäärää. Muutos on hyödyllinen, mutta se kasvattaa resurssitarvetta, koska asiakaskontaktit ovat entistä laaja-alaisempia ja dokumentointivaatimus kasvaa. On vaara, että työllisyysalueille annetaan mahdollisuus toimia, mutta käytännössä toteutus vaarantuu velvoitteiden ja resurssimahdollistamisen ristiriitaan.

Kaikki hallinnollisen työn lisääntyminen vähentää aikaa, joka voidaan kohdentaa varsinaiseen asiakastyöhön työnhakijoiden ja työnantajien kanssa.

3. Onko teillä lausuttavaa vaikutusarvioinneista?

Vaikutusarvioissa ei käsitellä keskeisiä muutokseen liittyviä tekijöitä, kuten tietojärjestelmämuutosten kustannuksia, tietosuojan toteuttamiseen liittyvän työmäärän kasvua, henkilöstön koulutustarpeita tai kirjaamisvelvollisuuden lisäämän työajan vaikutusta asiakastyöhön. Arvioinnista puuttuu myös tarkastelu siitä, että pienet, ilmoitetut tulot voivat vaikuttaa etuuksiin ja siten lisätä riskiä asiakkaiden siirtymisestä ilmoittamattoman työn tai muun epävirallisen tulon pariin.

Ehdotusten tavoitteet ovat perusteltuja, mutta kustannusvaikutusten puutteellinen arviointi voi johtaa siihen, että velvoitteiden kasvu heikentää mahdollisuuksia ylläpitää vaikuttavia työvoimapalveluja. Tällöin uudistuksella tavoiteltu hyöty voi osittain menettää vaikutustaan muualla palvelujärjestelmässä

4. Tulisiko tulorekisterin tietojen käyttömahdollisuuksia työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen toiminnassa laajentaa koskemaan työttömyysturva-asioiden käsittelyä? Mitä nämä tilanteet ovat ja kuinka tulorekisterin käyttö näissä tilanteissa sujuvoittaisi työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen lakisääteisten tehtävien hoitamista nykyisiin menettelytapoihin verrattuna?

Tulkintojen yhdenmukaistamiseksi on perusteltua, että samoja tulotietoja käytetään sekä työttömyysetuuden että palvelupäätösten taustalla. Tämä vähentää asiakkaan velvollisuutta toimittaa samoja tietoja useille viranomaisille ja vähentää päällekkäistä työtä.

Laajentaminen on kannatettavaa, mutta edellyttää, että tietosuojaprosessit, valvonta ja järjestelmätuki ovat riittäviä. Työllisyysalueen osalta on tärkeää, ettei tulorekisteriä käytetä ainoana perusteena arvioida asiakkaan palvelutarvetta, vaan rinnalla käytetään henkilökohtaista palvelutarpeen arviota.

5. Muuta lausuttavaa?

-

Patama Hannu
Mikkelin kaupunki